

»Privlačni me tisto, kar se zgodi na robu noči«

Petra Kolmančič, dobitnica Veronike Nagrado je prejela za zbirko P(l)ast za p(l)astjo, v kateri »tematizira vrhove in brezna človeške bližine«

Sinoči so v Celju podelili Veronikino nagrado za poezijo, za katero s pomočjo celjske občine že 18. leto skrbi podjetje Fitmedia. Tokrat jo je prejela pesnica Petra Kolmančič za svojo svojo šesto knjigo poezij. Zlatnik poezije, ki si ga prisluži pesnik za življenjsko delo, pa se je letos zasvetil Tonetu Kuntnerju.

PETER KOLŠEK

Po izobrazbi ste filozofinja in sociologinja kulture. Kako ste ob tako resnih vedah »zašli« v poezijo?

Pravzaprav sem zaradi vprašanj, ki so se mi porajala ob branju in pisanju literature, sploh vstopila na področje filozofije in sociologije kulture. Vendar sem nekje v drugem letniku študija nekoliko razodčarana ugotovila, da filozofija ne ponuja odgovorov na temeljna vprašanja o smislu in smotru, pa o tem, iz česa je svet in kako najbolje živeti na njem. Kmalu sem spoznala, da gre pri filozofiji bolj za sam proces mišljenja. In če bom že kje našla odgovore, jih bom prav tam, kjer sem našla tudi vprašanja – torej na področju literature, tudi lastne. In seveda v živo, na terenu. Iskanje odgovorov je lov, ves čas moraš biti na preži, v posebnem stanju čuječnosti, ki pomeni odprto in pronicljivo motrenje samega sebe in vsega, kar nas obdaja, vse to pa zahteva zelo dobro psihično, intelektualno in fizično kondicijo. Zelo koristen odgovor, ki me še vedno zabava, sem našla denimo kot otrok ob prebiranju Alice Lewisa Carolla. Kot Alica sem se namreč tudi sama tisti čas kdaj vpraševala, kdo za boga milega pa sem, in Vojvodinja iz Čudežne dežele mi je na to vprašanje dala veliko koristnejši odgovor kot vsi strašni filozofi, s katerimi sem se srečala kasneje pri študiju. Torej: »Nikoli si ne misli, da nisi nekaj drugega kot tisto, kar bi se lahko drugim zdelo, da tisto, kar si bila, ni nekaj drugega kakor tisto, kar bi se jim, ko bi to bila, lahko zdelo nekaj drugega.«

Žirija je v utemeljitvi zapisala, da ima vaša zbirka med petimi nominiranimi »morda najmanj konkretnih atributov aktualnega

Petra Kolmančič pravi, da mora imeti dobra literatura moč, da nas zamaja ... FOTO TADEJ REGENT

tukaj in zdaj, njen kronotop ni samo od tega zunanjega sveta. Vseeno pa po mnenju žirije subtilno izraža tesnobo sodobnega človeka.« Žirija torej poudarja predvsem vaš notranji svet. Kaj pravite?

Se strinjam. Od nekdaj rada berem avtorje, ki imajo eruditsko sposobnost natančnega popisovanja notranje človeške linije. V pesmih, ki so na videz zelo intimne, tematiziram vrhove in brezna človeške bližine. Zanimajo me relacije med notranjim in zunanjim časom, pa trenutki, ko notranja linija človeka trči z zunanjimi progami ali s programi drugega. Privlačijo me resničnosti, ki so vzporedne vsakdanji, vsakodnevni resničnosti – tisto, kar

se zgodi na robu noči, v pesmi, na ravni jezika ali kot goli osnutek misli. Ali kot to lepo ilustrira dialog v zaključnem prizoru filma *Svetinje smrti*. »Profesor, je to resnično, ali se dogaja samo v moji glavi?« vpraša Harry Potter Albusa Dumbledorea. »To se dogaja v tvoji glavi Harry, ampak to še ne pomeni, da ni resnično.« Skratka – te vrste resničnosti, ki se dogajajo v naših glavah. Naša notranja resničnost. Res je, da moja poezija ni angažirana v splošnem pomenu te besede, vendar je vsaka poezija, ki ni zgolj plitvo in površno preigravanje pesniških tehnik in poetičnih vsebin, temveč v svojem jedru izraža neko temeljno skrb in zavzetost do sveta in posameznika, pravzaprav angažirana.

Del tega notranjega sveta je tudi ljubezen. Kako napisati dobro ljubezensko pesem? Nekaj sem jih v vaši knjigi srečal.

Trenutno nastaja sklop pesmi z naslovom *Nasveti za vsakdanjo rabo* in vsebuje pesmi, v katerih pišem denimo o tem Kako obdržati žensko, Kako ostati mirna, Kako ostati zvesta in podobno – verjetno gre v tej želji po deljenju nasvetov že za simptom vstopa v zgodnja srednja leta ali kako, ha, ha. »Kako napisati dobro ljubezensko pesem« je odlično vprašanje, zato vam ga bom kar ukradla in uporabila kot naslov pesmi. Odgovor pa boste, obljubim, našli v moji naslednji pesniški zbirki v sklopu z naslovom *Nasveti za vsakdanjo rabo*.

In kako je s »tesnobo sodobnega človeka«? Je drugačna od tesnobe včerajšnjega?

V času, ko se svet okrog nas zelo očitno razkrajja in razpada, je tesnoba na dnevnem redu posameznikovih temeljnih občutij, saj ne gre več za to, kako živeti in kako najbolje razviti svoje potenciale in potrebe, temveč gre predvsem za golo preživetje. V živčevju sodobne družbe se razvijajo številna patološka stanja, saj je realnost, ki jo živimo, vse bolj brutalna in brezobzirna. Tesnoba, stres, izguba dostojanstva, osamljenost, izpraznjenost, zapuščenost, obup, strah pred staranjem, nihilizem, cinizem, čutna osiromašenost – vse to je posledica tega, da smo se

iz dneva v dan prisiljeni samozatajevati, omejevati ter prilagajati interesom skupnosti in kapitala. Naša duševnost in naša telesa so postala bazar, na katerem za svoje interese barantajo različne gospodarske panoge. V takšnem stanju, ko smo z vsemi štirimi vpeti v okove in jarem prostora in časa, se človeški um ne more razcveteti. Nenehni boj za obstanek, garanje, pehanje in prekletstvo bojevanja vodi človeka nazaj k merjascu, je zapisal Nabokov, k nori obsedenosti kruleče zveri z iskanjem hrane. Sodobna družba bi morala opustiti slepo čaščenje in oboževanje predmetnih, znakovnih, informacijskih in finančnih dobrin, reči, podob in videza. Ob norem plesu

okrog zlatega jagnjeta smo že zdavnaj pozabili nase, in ni čudno, da občutimo tesnobo, saj smo izgubili tla pod nogami, izgubili stik s svojo resničnostjo.

Iztok Osojnik je v obsežni spremeni besedi vašo poezijo označil za pretresljivo, pri čemer ni mislil na njeno eksistencialno, ampak ontološko razsežnost. Vam je filozofska izobrazba pri pesnikovanju v pomoč? Ali pa se je malo tudi oteplate?

Dobra literatura mora biti pretresljiva – imeti mora moč, da nas zamaja, pretrese in premakne os naše biti. Sprožiti mora močne odzive; mora nas zadeti v vseh različnih pomenih te besede. Glede izobrazbe pa je tako: v nekaterih primerih mi je v pomoč, v nekaterih v breme. Zaradi obilice prebranih tekstov so se mi v besednjak pritepli nekateri pojmi in izrazi, ki se jih moram včasih prav načrtno otepati. In včasih jih sploh ne znam zamenjati, zato si dovolim, da ostane zapisano, kot se je pač zapisalo.

Vaše poklicno delo je producentstvo, organizacija in koordinacija kulturnih vsebin. To se ne sliši preveč pesniško, morda pa je zanimivo?

Danes je privilegij imeti delo, kaj šele takšno službo, kot jo imam sama. Pokrivam področje literature v javnem zavodu MKC Maribor, torej redni program MKC Črka in festival *Slovenski dnevi knjige v Mariboru* ter festival sodobnih performativnih praks *Performa*. Kljub občasnim velikim pritiskom in nejevolji ob bližnjih srečanjih z različnimi birokratskimi, pravnimi in administrativnimi zaprekami, sem presrečna, da se lahko poklicno ukvarjam s tistim, kar me v življenju najbolj veseli, torej z literaturo. Si pa pri svojem delu prizadevam tudi opozarjati na nesprejemljivo situacijo ustvarjalcev, ki so ena najbolj ranljivih družbenih skupin. V krizni diktaturi je umetniško, intelektualno in znanstveno delo podcenjeno, podplačano in negativno vrednoteno. Vendar so ustvarjalci zmeraj bili zrcalo in vest družbe, zato so nujno potrebni za zdravo delovanje skupnosti in vsaka normalna družba bi jim morala omogočiti osnovne eksistenčne pogoje.